

Ügyszám: NAIH/2019/3406/2
Hiv. sz.: AJB-1641/2019

Dr. Székely László részére
Alapvető Jogok Biztosa

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala

Budapest
Pf. 40
1387

Tisztelt Alapvető Jogok Biztosa!

Megkereséssel fordult a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (a továbbiakban: Hatóság), amelyben az egészségügyi intézmények területén történő kép- és hangfelvételek készítésének főigazgatói utasításban történt megtiltásának adatvédelmi kérdéseivel kapcsolatban kérte a Hatóság állásfoglalását.

Tájékoztatása szerint hivatalához bejelentés érkezett, amelyben a panaszos a Péterfy Kórház-Rendelőintézet és Manninger Jenő Országos Traumatológiai Intézet (a továbbiakban: Kórház) főigazgatójának az intézményben történő fényképkészítéssel kapcsolatos szabályozását kifogásolta. A bejelentés szerint a Kórházban olyan tájékoztató került kihelyezésre, amely szerint a Kórház intézményeinek területén előzetes főigazgatói engedélyhez kötött a kép- és hangfelvételek készítése, illetve a beadvány szerint több egészségügyi intézmény is ezt a gyakorlatot alkalmazza.

Megkeresésével kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

Azt, hogy az intézmény vezetője megtilthatja-e kifejezetten az intézmény állapotáról, vagyonáról, berendezési tárgyairól – anélkül, hogy azon természetes személyek szerepelnének – felvételek készítését, a Hatóság az információszabadság körében a következőképp ítéli meg.

Az állami és önkormányzati fenntartású egészségügyi intézmények közfeladatot látnak el. Az ezekben az intézményekben fennálló állapotok, körülmények, tárgyi feltételek olyan témák, amelyek közérdeklődésre tarthatnak számot, az ilyen intézményekben készült, személyes adatokat nem tartalmazó felvételek az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) alapján közérdekű adatnak minősülnek, vagyis az ilyen felvételek készítése és nyilvánosságra hozatala a Hatóság álláspontja szerint az információszabadság szempontjából nem kifogásolható. A tárgyi körülményekről felvételek készítését megtiltani tehát a Hatóság álláspontja szerint nem lehet.

Amennyiben az adott intézmény úgy ítéli meg, hogy a nyilvánosságra hozott felvétel sérti az intézmény jóhírnevét, akkor az adott intézmény a jogi személyeket is megillető személyiségi jog megsértése miatt bírósághoz fordulhat a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) alapján.

Amennyiben a felvételen természetes személyek is szerepelnek, a kérdésben figyelembe kell venni a személyhez fűződő jogokat.

A kép-és hangfelvétel készítésének szabályait egyrészt a Ptk., másrészt az adatvédelmi szabályozás rögzíti. A Ptk. 2:48. §-ának (1) bekezdése szerint képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges.

Az adatvédelemre vonatkozó főbb szabályokat 2018. május 25-ig hazánkban az Infotv. tartalmazta. Ezen időponttól kezdődően az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (GDPR vagy általános adatvédelmi rendelet)¹, kötelezően és közvetlenül alkalmazandó.

A GDPR alapján személyes adat az érintetthez vonatkozó bármely információ, így személyes adatnak minősül az érintett képmása, illetve a róla készült felvétel. A természetes személyről készült felvétel a GDPR fogalomhasználata értelmében is személyes adatnak minősül, így felvétel készítése és az azzal végzett műveletek (például rögzítés, tárolás, nyilvánosságra hozatal) adatkezelésnek minősülnek, amelyhez megfelelő jogalap szükséges.

Még ha az érintett a felvételen nem is ismerhető fel, arca kivehetően nem szerepel, és így a Ptk-nak a képmás védelméhez biztosított joga nem sérül, a felvétel tartalmazhat egyéb olyan személyes adatokat, amely alapján az érintett felismerhető (testalkat, mozgás, különös ismertető jegyek, stb.), így az adatvédelemre vonatkozó szabályok a képmás felismerhetetlenségétől függetlenül ebben az esetben is figyelembe veendőek. Ez az eset áll fenn akkor is, ha valamely, a képen szereplő személyes tárgy alapján az érintett azonosítható, vagy legalább is fennáll a lehetősége, hogy valaki ez alapján beazonítsa a „tárgy” tulajdonosát, használóját, birtokosát.

A GDPR az adatkezelés jogalapját a 6. cikkben részletezi². A fényképek készítése és felhasználása a GDPR szerint alapvetően az érintettek kifejezett hozzájárulásán alapulhat³.

Magyarország Alaptörvénye a VI cikkében alapvető jogként rögzíti a személyes adatok védelmét, a Ptk. 2: 43. § e) pontja nevesített személyiségi jogként tartalmazza a személyes adatok védelméhez fűződő jogot.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

² GDPR 6. cikk (1) A személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül:

- a) az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez;
- b) az adatkezelés olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges;
- c) az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges;
- d) az adatkezelés az érintett vagy egy másik természetes személy létfontosságú érdekeinek védelme miatt szükséges;
- e) az adatkezelés közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges;
- f) az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek.

³ Ide nem értve a képmás kezelést a jogszabályokban elrendelt módon, mert a beadványban vázolt körülmények ezt nem valószínűsítik, pl. képmás feltüntetése a személyazonosságot azonosító igazolványokon, illetve a GDPR-ban felsorolt egyéb jogalapokat

Egyfelől tehát az érintett információs önrendelkezési joga alkotmányos alapjog, amelynek részjogosítványa, hogy a róla készítendő felvételhez hozzájáruljon, másfelől ugyanakkor ez a jog az egészségügyi intézményben tartózkodó más személyeket is megillet.

Különös figyelemmel kell lenni e körben arra, hogy egészségügyi intézményben betegként tartózkodó személyek képmásának rögzítése különleges adat kezelését is megvalósíthatja, mivel a fénykép utalhat az érintett egészségi állapotára, illetve a kép készítésének helye is tartalmazhat erre utaló információt (pl. intenzív osztályon, szakrendelő berendezései alapján, de akár várótermi folyosón a rendelő látható megnevezésével készített kép esetén, stb.).

Az adatvédelmi rendelkezéseken túl az intézmény dolgozóit orvosi titoktartás⁴ is köti, amely titoktartási kötelezettség egy nem megfelelő joggal készült kép esetén sérülhet.

Nem tartozik a GDPR hatálya alá az ún. háztartási adatkezelés⁵, tehát amikor kizárólag otthoni felhasználásra készülnek a felvételek. Ha azonban ettől eltérő célra is felhasználják a felvételt – tipikusan online felületen nyilvánosságra hozzák⁶ – a fényképek készítőjének mint adatkezelőnek a fényképek kezelésével, felhasználásával kapcsolatban be kell tartania a GDPR szabályrendszerét (érintettek tájékoztatása, jogérvényesítésük biztosítása, adatbiztonsági intézkedések szavatolása, stb.).

Az adatkezelőnek tudnia kell igazolnia⁷, hogy a kép készítése jogszerű és törvényes célból történt, megfelelő joggal rendelkezik mind a készítésre, mind a felhasználásra – az adatkezelőnek az érintett hozzájárulását a későbbiekben is tudnia kell igazolnia –, illetve az adatkezelés megfelel a GDPR 5. cikkében foglalt egyéb alapelveknek.

Sok esetben nem jellemző, hogy az intézményben készült képet online felületen nyilvánosságra hozó magánszemély anonimizálná, teljes mértékben felismerhetetlenné tenné a képen szereplő – hozzájárulást nem adott – személyeket. Előfordul, hogy a kép nyilvánosságra hozója a felvétel készítése után későbbi időpontban szembesül a képen szereplő – adott esetben általa nem ismert – személyek hozzájárulásának beszerzésének szükségességével, illetve az egyéb elvárások teljesítésének követelményével. A személyes, vagy különleges adat jogellenes közzététele okozta jogsérelmet pedig nehezebb reparálni, mint a jogsérelmet megelőzni.

Az egészségügyi intézményben felvételt készítőnek már a kép készítése előtt tisztában kell lennie az adatvédelmi követelményekkel. Ebből a szempontból vizsgálandó az intézményvezető által adott tiltó utasítás a felvételek készítésére vonatkozóan.

⁴ Eütv. 25. § (1) A beteg jogosult arra, hogy az egészségügyi ellátásában részt vevő személyek az ellátása során tudomásukra jutott egészségügyi és személyes adatait (a továbbiakban: orvosi titok) csak az arra jogosulttal közöljék, és azokat bizalmasan kezeljék.

⁵ GDPR 2. cikk (2) bekezdés szerint „(2) E rendelet nem alkalmazandó a személyes adatok kezelésére, ha azt:
c) természetes személyek kizárólag személyes vagy otthoni tevékenységük keretében végzik;

A (18) preambulumbekkezdés ennek tartalmát részletezi, e szerint „ez a rendelet nem alkalmazandó a személyes adatoknak a természetes személy által kizárólag személyes vagy otthoni tevékenység keretében végzett kezelésére, amely így semmilyen szakmai vagy üzleti tevékenységgel nem hozható összefüggésbe. Személyes vagy otthoni tevékenységnek minősül például a levelezés, a címtárolás, valamint az említett személyes és otthoni tevékenységek keretében végzett, közösségi hálózatokon történt kapcsolattartás és online tevékenységek. [...]”

⁶ E tekintetben megjegyzendő, hogy az Európai Unió Bírósága a Lindqvist ügyben már 2003-ban egyértelműen amellett foglalt állást, hogy a személyes adatok interneten való közzététele, amelynek során „ezen adatok meghatározatlan számú személy számára válnak hozzáférhetővé”, nem tartozik a magánszemélyek kizárólag magán- vagy családi élete keretébe tartozó tevékenységei közé (2003. november 16-i Lindqvist ítélet, C-101/01, EU:C:2003:596, 47. pont).

⁷ GDPR 5. cikk (2) bekezdés

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 2. § (1) bekezdése kimondja, hogy „az egészségügyi szolgáltatások és intézkedések során biztosítani kell a betegek jogainak védelmét.”

Az intézmény vezetőjének felelőssége az intézmény betegeinek jogainak védelmét biztosítani, és megtenni mindent annak érdekében, hogy az intézményben tartózkodó személyek egészségügyi adatainak védelmét szavatolja, egészségügyi adat jogellenes kezelését, nyilvánosságra kerülését megakadályozza vagy megelőzze.

Az Eütv. a beteg kötelezettségeként a 26. § (1) bekezdés f) pontjában előírja a gyógyintézet házirendjét betartani.

A gyógyintézetek működési rendjéről, illetve szakmai vezető testületéről szóló 43/2003. (VII. 29.) ESzCsM rendelet 3. § (3) szerint „a gyógyintézet működési rendjét

- a) a szervezeti és működési szabályzatban,
- b) a házirendben,
- c) az 5. § (3) bekezdésében foglalt belső szabályzatokban, valamint
- d) más jogszabályok által előírt belső szabályzatokban [a továbbiakban a)-d) pont alattiak együtt: intézeti szabályzatok] kell meghatározni”.

Az 5. § (1) bekezdés szerint „A szervezeti és működési szabályzat által kijelölt keretek között a házirendben kell meghatározni mindazokat a szabályokat, amelyek ismerete a gyógyintézetben nyújtott egészségügyi szolgáltatások igénybevevői számára a jogaik rendeltetésszerű gyakorlása, illetőleg kötelezettségeik teljesítése szempontjából nélkülözhetetlen, így különösen [...] f) a gyógyító tevékenységgel, az orvosi titoktartással és a betegek személyiségi jogaival összhangban a sajtónyilvánosság rendjét, [...]”

Noha az ESzCsM rendelet a sajtónyilvánosság rendjét utalja a házirend szabályozási körébe – a hivatkozott szakasz kihirdetési szövege hatályos jelenleg is –, a Hatóság álláspontja szerint az online tartalmak és különösen a közösségi média nagyarányú térnyerése folytán már nem csak a sajtó útján kerülhet nagy nyilvánosság elé bármilyen tartalom, így figyelemmel kell lenni arra, hogy egy magánszemély által készített fénykép kontrollálhatatlanul válhat bárki által megismerhetővé.

E körben tehát a házirend ad némi mozgásteret a szabályozásra, amellyel megelőzhető egy esetleges jogsérelem, olyan képek készítése, amelyeken más személyek egészségügyi adatai, orvosi titoktartás körébe eső adatai a tudtuk, hozzájárulásuk nélkül szerepelnek, azonban a képfelvétel készítés általános és teljes tiltása a Hatóság álláspontja szerint aránytalanul korlátozza az érintettek Alaptörvényben biztosított alapvető jogait.

Az információs önrendelkezési jog mint alapjog része az adatkezeléshez történő hozzájárulás megadása, a Ptk-nak és a GDPR-nak megfelelően a Kórházban tartózkodó személyek (akár beteg, akár hozzátartozó, akár munkavállaló) fényképezése fő szabályként a beleegyezésükön alapulhat. Az egészségügyi adatok kezelését szigorúbb rendelkezések szabályozzák a GDPR 9. cikkében, azonban ez a szakasz is lehetőséget ad egészségügyi adat kezelésére az érintett kifejezett hozzájárulása alapján⁸.

Az információs önrendelkezési jog mint alkotmányos alapjog nem korlátozható az intézmény vezetője által. Így amennyiben a képen szereplő érintett kifejezetten hozzájárul egy-egy felvételen történő szerepléshez, önrendelkezése nem függhet az intézményvezető utasításától. Az újszülött

⁸ GDPR 9. cikk (2) a)

fotózásához a szülei által – mint a cselekvőképtelen gyermek fényképének elkészítéséhez – maga a szülő mint törvényes képviselő adja meg a hozzájárulást.

A kép készítőjének felelőssége annak biztosítása, hogy a felvételen ne szerepeljen egy olyan egyéb személy sem, aki a rögzítéshez, adatkezeléshez nem adta hozzájárulását.

A Hatóság álláspontja szerint az intézmény vezetője akkor jár el a jogok biztosítása érdekében az Eütv. 2. §-ának is megfelelően, ha az intézmény betegeit és az intézményben megforduló egyéb személyeket felvilágosító anyagokkal tájékoztatja az intézményben jól láthatóan, több helyen elhelyezve, illetve bármilyen egyéb módon, amellyel felhívják a betegeket és a hozzátartozók figyelmét a más személyekről való felvétel-készítés szabályaira, az érintettet megillető jogokra és a kép készítőjének kötelezettségeire.

Összefoglalva: egyértelműen közérdek fűződik ahhoz, hogy a kórházban – a személyhez fűződő jogokat maradéktalanul tiszteletben tartható módon – képfelvételeket lehessen készíteni, valamint ahhoz, hogy a képfelvétel által megörökített eseményeket, helyzeteket, állapotokat a véleménynyilvánítás szabadságának részeként közbeszéd/közvita tárgyává lehessen tenni. Egy demokratikus jogállamban az átláthatóság és a számon kérhetőség elve mellett kell működnie az egészségügyi közfeladatot ellátó szervezetnek.

A Hatóság álláspontja szerint a képfelvétel készítés általános és teljes tiltása aránytalanul korlátozza az érintettek Alaptörvényben biztosított alapvető jogait. Az intézményvezető akkor jár el felelősen, ha általános tiltás helyett felhívja az érintettek figyelmét a személyhez fűződő jogok betartására, tiszteletére, a magánszféra és a személyes adatok védelmének érvényesítésére, illetve arra, hogy a fokozatosság elvét szem előtt tartva a kórházi állapotok miatt kihez fordulhatnak észrevételeikkel (annak érdekében, hogy ne azonnal „a nyilvánosság erejét” válasszák a problémák orvoslásának eszközeként), a kórház jó hírnevét ne tegyék kockára szükségtelenül, és a betegellátás biztonságához fűződő közbizalom ne szenvedjen csorbát alapos ok nélkül.

Budapest, 2019. május 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök
c. egyetemi tanár